

גיל ההרבעה הרצוי למבכירות

(דו"ח מיום עיון)

2. עגלות ספטמבר—נובמבר באיזורים הח' מים יש לזרז את גדילתן והתפתחותן על ידי טיפול משופר כדי שאפשר יהיה להרביען בגיל של 16—17 חדשים ולא יצטרכו לדחור תן לשנה נוספת.

הזיכוח

ישעיהו שן (בית זרע). צריך לשים לב באופן מיוחד למשקל הגוף של המבכירות ופחות מזה לגיל. אי אפשר לצמצם את עונת ההזרעה למעלה מזה שכבר עשינו. מצב ההתעברות הגרוע שם לאל במידה רבה גם את כוונותינו הטובות להרביע מבכירות בזמן ובמצב גופני הרצוי ביותר. ביחס לאק' לים אין הבדל בין פרות מגודלות וכבדות ובין קלות.

מאיר פנס (כנרת). מבכירות כבדות, בעי' קר אלו שממליטות בסתיו, יש אתן צרות רבות, ותנובותיהן היומיות נמוכות. גיל הי' ציאה הוא בערך 8, על כן יש לשאוף להזרעה בגיל 16 חודש.

אפרים שמרגד. אין זו בעיה המיוחדת רק לנו וכאן. ענין עונת ההמלטה ובעית החום קיימים בכל העולם. חקירות שונות בארצות הברית הוכיחו שבטמפרטורה מעל ל-30° (צל' זיוס) כל 5½ מעלות מורידות את התנובה ב-5%. יש עוד ארצות הנוהגות לכוון ההמר' לטות לעונות מסוימות, אם כי מטעמים אחרים.

אילו יכולתם לגדל עגלה בת 400 ק"ג משקל חי בגיל 15 חודש הייתי גם אני תומך בגיל המלטה צעיר יותר, אבל בכל עדר תהיינה גם מפגרות, כי בקיץ אין לבהמות תיאבון מספיק. אין כל הוכחה שמופיעים קשיים בהמלטות של עגלות מבוגרות יותר. כושר ייצור והתפתחות גופנית אינם הולכים בד בבד. הרי גם הפרים שקנינו הם בנים

יום עיון זה נתקיים בבית־ירח ב־29.7.1953 בהשתתפות עשרות בוקרים מעמק הירדן, איזור בית שאן והגליל העליון, נציגי המדור לבקר, מזכירות ההתאחדות והח' שגב ממקוה ישראל.

הח' בר ענן הרצה הרצאה מפורטת על הנושא על סמך חקירותיו וריכוז החומר על יותר מ־1100 מבכירות שעמדו ברפתים במ' שך תקופה של 12 שנים במשקים הותיקים שבעמק הירדן.

עיקר הנחותיו של המרצה היו:

באזורים החמים של ארצנו נוהגים להפ' סיק את ההזרעה בסוף יולי ל־5 חדשים בערך. תקלות רבות שנגרמו על ידי המל' טות קיץ הביאו את הבוקרים לנוהג זה. אור' לם שיטה זאת גוררת בעיות אחרות, כגון: מתי להתחיל להזריע מבכירה לראשונה. המרצה הוכיח כי ההמלטות הרצויות ביותר הן בעונת ספטמבר—נובמבר. מבכירות אלו עולות בתנובתן ב־200 ק"ג בממוצע על מב' כירות הממליטות באביב. מה גם שעגלות הנולדות בחדשים מאוחרים מפגרות בדרך כלל. המרצה הוכיח שמספר תקופות החליבה הארוכות בהמלטות אביב עולה בהרבה על הממוצע.

לא נמצא הפרש בולט מבחינת הרנטבי' ליות בין מבכירות צעירות וקשישות, אף על פי שהאחרונות נותנות יותר חלב (בתקופר' תיהן הראשונות על כל פנים).

החקירה לא כללה את ענין הפוריות, אורך החיים וחוסן המבכירות לפי גילי המל' טה שונים.

המרצה מגיע לכמה מסקנות ומהן החשובות:

1. יש להתחשב באופן מיוחד בעונה ולאודוקא בגיל המבכירה.

למכירה, כי אם לעצמנו. הנני מחייב את ענין „זירוז“ העגלות.

שגב. אפשר לקבל עגלות כשל אשדות בכל משקי עמק הירדן. לא כדאי להרביע עגלה במשקל של פחות מ-400 ק"ג. גיל ההזרעה כדאי לאחר, אבל רק עד ל-21 חודש. גם ענין העונה קיימת בכל הארץ אף אם בצורה פחות חריפה. היה קיים פעם מחיר עידוד לחלב קיץ.

לפי רשימות מקוה ישראל שהתנהלו מאז 1890 הרי החום הקשה הוא בין מחצית יוני למחצית ספטמבר. בוקרי אשדות יעקב צדקו כי שמו את הדגש על העגלות הצעירות. העגלה צריכה לקבל אוכל ולא יחידות מזון ולא פחות מ-350 ליטר חלב. אני מעריך עד מאוד את מחקרו של ברענן; חבל שלא הרחיבו גם על אורך החיים ותנובת חיים. קשה לשמור על העונות בדיוק. עגלה מפור תחת יפה אפשר להזריע גם בשנה ורבע.

ישראל פלביץ באזורנו, בעמק חפר אין בעיית עונה, אבל יש מגמה טבעית מסוימת לכוון ההמלטות לעונה נוחה. בדחיית ההר בעות ראינו ברכה. יש מושבים המזריעים עגלות מפגרות מוקדם, „כדי שתסתגלנה ללכת לפר“, כי מחירן כשתמכרנה, לא יעלה בגלל דחיית ההרבעה לגיל מבוגר יותר, וזה, לדעתי, בלתי רצוי בהחלט.

אוריאל לוי התכנן הוא העיקר. עלינו לתכנן את ייצור החלב באופן ארצי. אפילו בנירזלנד מיצרים די חלב שתיה בעונה ה„מתה“. אבל יצירת חלב קיץ אין להטיל על עמק הירדן. אסור לצמצם את עונת ההרבעה יותר מדי. לשאלה: אם להרביע עגלה מפותחת במאי או לדחותה לדצמבר, אני עונה — לא לדחות. הסטטיסטיקה של ברענן מראה כי עד גיל 6 שנים הביאו את תנובת החיים הגבוהה ביותר הפרות שהורו בעו בתור מבכירות בגיל של 18—21 חודש. (ברענן מעיר: „זהו מקרה, כי אלה בגיל

לפרות שהתחילו להניב בראשונה בגיל מברגר יותר. יש לזרז את גדילת כל העגלות. תוספת משקל והתפתחות רבה יותר בגיל צעיר היא גם זולה יותר. אין זאת אומרת שיש להרבות דוקא במזון מרוכז וכן לאו דוקא 500 ליטר חלב, אבל ברור שאין להסייף תפק ב-120 או 180 ליטר.

גולדשמיד (אשדות יעקב). ההצלחה הממושכת של העדר באשדות יעקב היא פרי השיטה הזו: גוף גדול, בית קבול גדול למזון. מוטב לדאוג פחות לאיזון מתמטי של ההזנה ולתת לבהמה בכל גיל את הדרוש לה. אין להזריע לפני הגיל של 20 חודש. המפתח לכל השאלה הוא בבעית ההתעברות. יותר ממחצית היוצאות את העדר, ובכללן פרות משובחות, הן בגלל אי-התעברות. מוטב, אפוא, להמשיך להזריע גם בקיץ ולמכרן לאיזורים נוחים יותר מבחינת האקלים. אני נגד „זירוז“ הגדילה, כי זה מביא להשמנה. יש לתת את הדרוש. פרה גדולה עמידה יותר בפני כל פגע.

שמואל גזית (שער הגולן). הקדמת ההר בעות בעדרים מפגרים תביא לכשלון; וזו הסיבה שנכשלנו בגזע הדני. ההנחות של ברענן נכונות לגבי הפרה הממוצעת. אולם דחיית ההרבעה אצל עגלות מפגרות מעלה את התנובה לא פעם בשעור של 1700—2000 ק"ג בהמלטה ראשונה, ואז היא גם רנטבית לית. כל משק צריך שתהיה לו שיטה יסודית; עגלות מפותחות מאוד אפשר להזריע בהצלחה גם בגיל 15 חודש. אי אפשר להגיע להתפתחות מזוהות בלי לתת לעגלה מזון מרוכז, ולו אפילו במנות מוקטנות, במשך כל ימי חייה.

שמעון (אפיקים). נסתמך על עובדות ולא על רשמים. כגון: עגלה צעירה מתעברת קל יותר או ממליטה קל יותר. אין אנו מגדלים

בר"ענן. עבודתי התייחסה להזרעה רא"שונה בלבד. המלטות ספטמבר מבטיחות תקר פות חליבה מתמידות ובסיכום שנתי הן טור בות. שיא יומי לא קובע. תכניתי היא: הרע במיעוטו. על ידי הקדמת עונת ההזרעה לדצמבר תדחנה פחות מבכירות לעונות פחות נוחות. מצב ההתעברות דוחה ממילא שנה שנה הרבעתן של פרות רבות לעונה הבאה. עגלה שנולדה בינואר אין להזריעה במאי, אף שגילה מרשה זאת; גם היא וגם עגלתה תמלטנה בעונה לא נוחה.

יש להשתדל לרכז את המלטות המבכירות לספטמבר—נובמבר.

בדברי על „זירוז" התכוונתי להשגחה אינדיבידואלית, כדברי בוקרי אשדות.

אני מאמין, כי תכנית זו תוכל לעזור במידה רבה.

המבלבה"ד שמואל גזית

של 6 שנים היו בדיוק אחרי הרבעה, והק"שישות היו אז יבשות").

אחרי חקירת בר"ענן נתערער בטחוני בצדקת דחיית ההרבעות. השאלה העקרית של יום עיון זה הוא: מה לעשות בעגלות ילדות הסתיו? יש להזריען ראשונה, לדע"ת, גם במאי במקרה שהן מפותחות. עגלה שתמלט במרץ בכל זאת תשלם במידה רבה את החזקתה. אני אפילו מצדד בהמלטות אורגוסט.

אפרים. החורף שלנו הוא בעצם קיץ. בהשוואה לאקלים אירופה. אפילו בהולנד הפרות הטובות ממליטות באוקטובר. אבל אפילו פרות של 10,000 ליטר ראיתי שלא קיבלו כל מ"מ בשנה שניה לגידולן, כי אם תחמיץ טוב ושחת משובחת. פרה שמנה רצויה, עגלה שמנה — לא. נצטרך שוב להגיע לשתי רמות של מחירים בחלב: מחירי חורף ומחירי קיץ.

משהו חדש בענין המאסטיטיס

בעתון „פארמר", היוצא בסנט־פאול (ארה"ב) פורסמה רשימה הפותחת במלים אלה: „באחד הימים, בחורף האחרון, נכנס ואנדום ג'ופ, אכר במדינת מינסיסוטה, לרפתו, הסתכל בפרתו „מזל" ונתרשם שלא כשמה כן היא. „מזל" המליטה ונתגלה שאחד הרבעים של העטין נגוע קשה במאסטיטיס. כעבור 24 שעות נאטמו יתר הרבעים של העטין, מודבקים במחלה הנ"ל. נתעורר חשש שהאכר והעגלה לא יהנו עוד מהחלב של „מזל". אולם, כחמש דקות לאחר שהרופא הוטרנרי הזריק „נוזל זך כמים" לתוך צוארה של הפרה החולה, התחיל העטין הנגוע לטפטף טיפות חלב. מיד ניגש האכר לחליבה והריק מהעטין את כל החלב הקרוש והכמיך. אחר כך נשטף העטין בתכשיר אנטיביוטי וכעבור ימים אחדים נצטרפה „מזל" לשורת הפרות הבריאות שבעדר.

עד כאן סיפור המעשה במשקו של ג'ופ ובהמשך הרשימה מוסברת שיטת ריפוי זה. הרופא הזריק לפרה החולה את האוקסיטוצין; זהו ההורמון המעורר את „הורדת־החלב", שכרגיל הוא מופרש על ידי הפרה עצמה מבלוטת יתרת־המוח כתגובה לגירוי שלפני החליבה. ההורמון המוזרק בידי אדם פועל בדומה להורמון הטבעי וכאילו „פותח" ארובות העטין ומזרז את הרקת העטין מהחלב הנגוע הקרוש ואחרי זה אפשרית החדרת התרופות (אנטיביוטיות) לכל „פינות" העטין שהיה קודם לכן אטום ומלא חלאת המאסטיטיס. בעזרת זריקת האוקסיטוצין נתאפשרה כאילו „חליבת" המאסטיטיס חוצה לעטין.

במקרה של דלקת עטין נוהגים, לפי עצת הרופאים, לחלוב תכופות, ואמנם, בהרבה מקרים שב העטין לאיתנו לאחר טיפול זה; אולם במקרים המורים יותר הרי מוטב לדעת ד"ר שיפר, וטרנר חוקר באוניברסיטה של מיננסוטה, להיזקק לזריקת אוקסיטוצין ולאחר הרקת העטין, לדאוג לריפוי ושיטות בתכשירים אנטיביוטיים.